

Justyna Franc-Dąbrowska

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Jak kształtowano płynność szybką i natychmiastową w przedsiębiorstwach rolniczych?¹

Wstęp

Zagadnienie płynności finansowej jest szeroko rozpatrywane w literaturze krajowej i zagranicznej. Zdolność do terminowego regulowania zobowiązań stanowi warunek konieczny dla funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku. Nie ma wątpliwości co do wagi tego zagadnienia zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym. Wątpliwości jednak wzbudza kwestia weryfikacji płynności finansowej w przedsiębiorstwach. W przypadku utraty płynności finansowej firma w krótkim czasie może zbankrutować. W warunkach występowania na rynku zatorów płatniczych niewielu kontrahentów dobrowolnie wyrazi zgodę na finansowanie działalności przedsiębiorstwa w słabej kondycji finansowej, co mogłoby wywołać efekt domina, gdy przedsiębiorstwo bankrutujące pociąga za sobą kolejne. Sposobem oceny płynności finansowej przedsiębiorstw powszechnie wykorzystywanym w praktyce jest analiza wskaźnikowa. Zagadnieniem wymagającym weryfikacji jest poziom wskaźników, który można byłoby uznać za pożądany w branży rolniczej, nie istnieją bowiem szerokie badania z tego zakresu. Analizy przeprowadzone przez Wasilewskiego [2004, s. 110] wskazują, że w gospodarstwach rodzinnych wskaźniki płynności finansowej utrzymywane są na wyższym poziomie w stosunku do quasi-optimum² literaturowego, a w przedsiębiorstwach rolniczych na poziomie nie niższym niż wzorcowy [Wasilewski 2007, s. 451]. Podobne badania dotyczące funkcjonowania spółdzielni mleczarskich przeprowadziła Chmielewska, stwierdzając, że także w tych podmiotach podstawowym warunkiem utrzymania się na rynku jest zachowanie płynności finansowej, nie zaś poziom uzyskiwanej efektywności, a lepsze efekty uzyskiwa-

---

¹Artykuł przygotowany w ramach realizacji habilitacyjnego projektu badawczego pt. „Gospodarowanie zyskiem a sytuacja finansowa przedsiębiorstw rolniczych” N11300732/303.

²Autorka stoi na stanowisku, że nie istnieje optimum, można natomiast mówić o quasi-optimum. Dla uproszczenia, w artykule będzie używana wersja uproszczona określenia: „optimum”.

ły spółdzielnie utrzymujące płynność natychmiastową na poziomie wzorcowym [Chmielewska 2007, s. 46 i 54]. Z badań Pietrzaka dotyczących kształtowania się wskaźników płynności w spółdzielniach mleczarskich wynika natomiast, że ich poziom oscylował w zakresie wskazywanym w literaturze [Pietrzak 2006, s. 165].

W literaturze z zakresu finansów przedsiębiorstw i analizy finansowej można spotkać się z poziomem wskaźników płynności uznawanych za pożądane. W przypadku wskaźnika płynności szybkiej³ w literaturze nie został określony jednoznacznie optymalny jego poziom. Najczęściej spotykaną wartością pożądaną jest około 1⁴, jednak część autorów uznaje za wyłącznie właściwe porównania branżowe [Pike i Neale 1999, s. 373–374; Barry i in. 2000, s. 108; Patterson 2002, s. 504–505; Brigham i Houston 2005, s. 108–109; Rutkowski 2007, s. 85–86]. Helfert uznał, iż nie istnieje określona optymalna wartość wskaźnika płynności szybkiej [2004, s. 178–179]. Badania przeprowadzone w przedsiębiorstwach rolniczych nie są jednoznaczne i wskazują, iż w zależności od przyjętego kryterium oceny wskaźnik płynności szybkiej nie powinien być niższy niż 0,5 [Wasilewski 2007, s. 451] lub oscylować w granicach literaturowych [Pietrzak 2006, s. 165; Franc 2007, s. 164].

Najmniej zróżnicowane poglądy dotyczące pożądanego poziomu wskaźnika występują w zakresie wskaźnika płynności natychmiastowej (uznawanego za wskaźnik płynności o najmniejszej wartości informacyjnej), gdyż zdecydowana większość badaczy uznaje, iż nie istnieje jego optymalny poziom, a ocena przedsiębiorstwa powinna być dokonywana z uwzględnieniem charakterystycznych cech branżowych⁵. Stosunkowo wąskie grono badaczy uznaje za właściwy poziom wskaźnika płynności natychmiastowej o wartości około 0,2⁶.

---

³Wskaźnikowa analiza finansowa obejmuje 3 podstawowe wskaźniki: płynności bieżącej, płynności szybkiej i płynności natychmiastowej. Wskaźnik płynności bieżącej stanowi podstawę analizy odrębnego opracowania naukowego.

⁴Gołaszewski i in. 2001, s. 44–45; Leszczyński i Skowronek-Mielczarek 2001, s. 102–103; Waśniewski i Skoczylas 2004, s. 439–442; Gołębiowski i Tłaczała 2005, s. 113–116; Podstawka 2005, s. 302–304; Sierpińska i Jachna 2005, s. 147–148; Bień 2007, s. 79–80; Gabrusewicz 2007, s. 255–261; Pomykalska i Pomykalski 2007, s. 70–74; Rutkowski i Szyszko 2007, s. 508–511.

⁵Pike i Neale 1999, s. 373–374; Barry i in. 2000, s. 108; Patterson 2002, s. 504–505; Helfert 2004, s. 178–179; Brigham i Houston 2005, s. 108–109; Gołębiowski i Tłaczała 2005, s. 113–116; Podstawka 2005, s. 302–303; Sierpińska i Jachna 2005, s. 147–148; Chmielewska 2007, s. 55; Bednarski 2007, s. 79–80; Rutkowski 2007, s. 85–86.

⁶Leszczyński i Skowronek-Mielczarek 2001, s. 102–103; Wasilewski 2004, s. 111; Waśniewski i Skoczylas 2004, s. 439–442; Świdorska (za [Gołębiowski i Tłaczała 2005, s. 113–116]); Gabrusewicz 2007, s. 255–261; Pomykalska i Pomykalski 2007, s. 70–74; Rutkowski i Szyszko 2007, s. 508–511.

Spotkać więc można się ze zróżnicowanymi poglądami w zakresie optymalnego poziomu wskaźników płynności szybkiej i natychmiastowej, a rozwiązanie problemu umożliwiają wyłącznie badania empiryczne.

Cel i metody badawcze

Celem artykułu jest zbadanie poziomu wskaźników płynności szybkiej i natychmiastowej w grupie przedsiębiorstw rolniczych oraz porównanie ich wartości z podawanymi w literaturze poziomami sugerowanymi. Aby zrealizować cel badawczy, sformułowano następującą hipotezę badawczą: przedsiębiorstwa rolnicze utrzymują wskaźniki płynności szybkiej i natychmiastowej na nieuzasadnionym merytorycznie, wysokim poziomie.

Badania dotyczyły grupy przedsiębiorstw rolniczych uczestniczących w „Rankingu 300”⁷. Badana zbiorowość liczyła średnio 356 przedsiębiorstw (w 1996 r. było ich o około 100 więcej). W celu zaobserwowania trendu zmian wskaźników i wyeliminowania przypadkowości wahań badania obejmowały lata 1996–2005.

Badaniu poddano wskaźnik płynności szybkiej⁸ i natychmiastowej⁹ oraz wskaźniki uzupełniające: cyklu regulacji zobowiązań¹⁰ oraz należności¹¹. W celu weryfikacji poziomu płynności finansowej wykorzystano takie miary, jak: średnia, mediana, dolny i górny kwartyl¹², oraz miary mniej „rygorystycz-

⁷Od 1994 r. zespół Guzewicza z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej organizuje „Ranking 300”. Uczestniczą w nim dobrowolnie przedsiębiorstwa o różnych formach prawnych i organizacyjnych (gospodarstwa administrowane, jednoosobowe spółki Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (Agencji Nieruchomości Rolnych), czego skutkiem jest brak jednolitości analizowanej zbiorowości.

⁸Wskaźnik płynności szybkiej =
$$\frac{\text{aktywa bieżące} - \text{zapasy} - \text{rozliczenia międzyokresowe czynne}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

⁹Wskaźnik płynności natychmiastowej =
$$\frac{\text{inwestycje krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

¹⁰Cykl regulacji zobowiązań =
$$\frac{\text{średni stan zobowiązań}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów towarów i materiałów}} \times 365$$

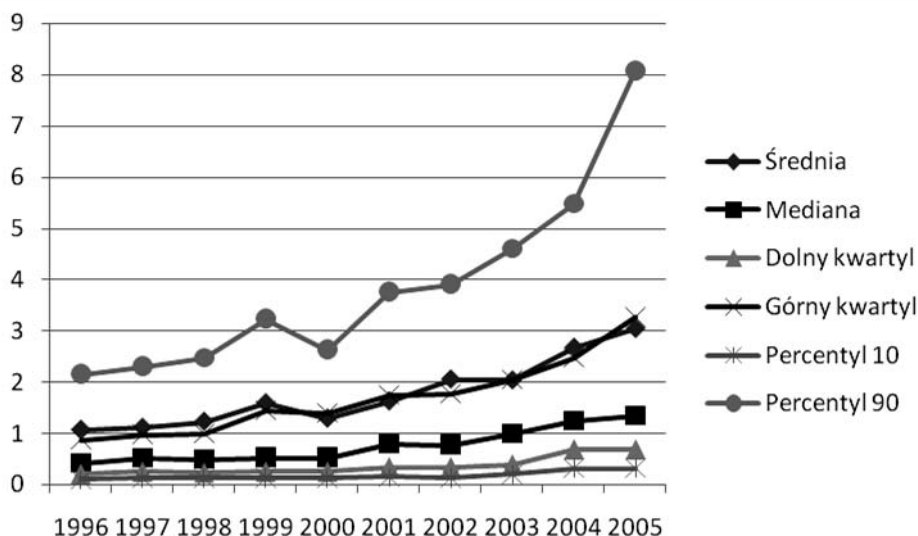
¹¹Cykl regulacji należności =
$$\frac{\text{średni stan należności}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów towarów i materiałów}} \times 365$$

¹²Górny i dolny kwartyl stanowią granice wyznaczające „rygorystyczny” zakres podzbiorowości uznawanej za reprezentatywną dla ogółu przedsiębiorstw rolniczych (50% badanej próby).

ne”: percentyl 10. i percentyl 90.¹³. Wielkościami uzupełniającymi były wartości minimalne i maksymalne oraz rozstęp i odchylenie standardowe.

Wyniki badań i dyskusja

Jednym z podstawowych wskaźników wykorzystywanych w analizie płynności jest wskaźnik płynności szybkiej, którego charakterystyki zaprezentowano w tabeli 1. Z danych wynika, że badana zbiorowość cechowała się wyższą od optimum literaturowego wartością wskaźnika płynności szybkiej o rosnącym trendzie (rys. 1). Średnia wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie od 1,07 w 1996 r. i wzrosła niemal trzykrotnie do 3,05 w 2005 r. Wskaźnik ten począwszy od 1998 r. znacznie przewyższał wartości uznawane za pożądane. Można przypuszczać, że część przedsiębiorców rolnych utrzymywała w ostatnim okresie wskaźniki płynności na wyższym poziomie, gdyż przygotowują się do realizacji projektów inwestycyjnych (okres inwestycji w przedsiębiorstwach rolniczych, związany z przymusowym wykupem majątku okołodzierżawnego, przypadł

Rysunek 1

Wskaźnik płynności szybkiej w latach 1996–2005 (wartość wskaźnika na przedsiębiorstwo)

Źródło: Opracowanie własne.

¹³10. i 90. percentyl stanowią granice wyznaczające mniej „rygorystyczny” zakres podzbiorowości uznawanej za reprezentatywną dla ogółu przedsiębiorstw rolniczych (80% badanej próby).

Tabela 1

Wskaźnik płynności szybkiej w latach 1996–2005 (wartość wskaźnika na przedsiębiorstwo)

Wyszczególnienie	Lata									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczebność próby	454	387	355	339	317	349	354	364	374	366
Średnia	1,07	1,11	1,23	1,59	1,29	1,63	2,06	2,04	2,68	3,05
Mediana	0,42	0,52	0,49	0,53	0,53	0,79	0,78	0,99	1,24	1,34
Minimum	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,02	0,04	0,00
Maksimum	33,82	32,37	32,67	35,34	37,15	36,86	48,50	38,89	54,44	30,82
Dolny kwartyl	0,21	0,25	0,23	0,25	0,25	0,34	0,34	0,39	0,68	0,68
Górny kwartyl	0,87	0,97	0,99	1,44	1,39	1,74	1,76	2,04	2,47	3,26
Percentyl 10.	0,10	0,12	0,12	0,13	0,12	0,15	0,13	0,20	0,32	0,32
Percentyl 90.	2,15	2,31	2,47	3,23	2,63	3,76	3,91	4,60	5,47	8,07
Rozstęp	33,81	32,37	32,67	35,34	37,15	36,85	48,50	38,87	54,40	30,82
Odchylenie standardowe	2,62	2,50	2,93	3,44	2,73	3,22	5,19	3,64	5,12	4,63

Źródło: Opracowanie własne.

na połowę i koniec lat 90.), w związku z naturalnym cyklem inwestycyjnym w przedsiębiorstwach, dostępnością funduszy unijnych oraz rozwojem polskiej gospodarki. Uwagę zwraca jednak znacznie niższy od wartości średniej poziom mediany, która kształtowała się na poziomie od 0,42 w 1996 r. do 1,34 w 2005 r., co oznacza, że przeciętna wartość wskaźnika płynności szybkiej, wyrażona medianą, w latach 1996–2003 oscylowała wokół wartości charakterystycznych dla poziomu optymalnego. Można więc zaryzykować stwierdzenie, że wartość wskaźnika płynności bieżącej dla przedsiębiorstw rolniczych nie powinna odbiegać od wartości powszechnie uznanej za właściwą¹⁴.

Stwierdzenie to podważa częściowo charakterystyka dolnego i górnego kwartyla. Przyjmując za kryterium prawidłowość, że 50% badanej zbiorowości wyznacza właściwy poziom wskaźnika, wskaźnik płynności szybkiej powinien zawierać się w przedziale 0,4–1,7. Uwagę zwraca jednak niski poziom dolnego progu wskaźnika (biorąc pod uwagę w ten sam sposób wyznaczony dolny za-

¹⁴Należy pamiętać, że w powszechnej opinii płynność „konkuruje” z rentownością. Badania dowodzą jednak, że przedsiębiorstwa w dobrej kondycji finansowej utrzymują na „właściwym” poziomie zarówno wskaźniki płynności, jak i rentowności [Bereźnicka i Franc 2005, s. 69–80; Chmielewska 2007, s. 48–49]. Nieco odmiennie wyniki badań uzyskał Wasilewski, który stwierdził, że wyższy poziom efektywności uzyskiwały przedsiębiorstwa rolne cechujące się wyższym poziomem wskaźnika płynności szybkiej, znacznie odbiegającym od wielkości wzorcowych [Wasilewski 2007, s. 445].

kres wskaźnika płynności bieżącej: 1,4), sugerując występowanie zatorów płatniczych w przedsiębiorstwach rolniczych i trudności finansowe przedsiębiorstw cechujących się taką wartością wskaźnika. Z drugiej strony wartość górna 1,7 wskazuje, że część przedsiębiorców w sposób nadmierny zapobiegała utracie płynności finansowej, utrzymując wysokie stany środków pieniężnych i należności. Tezy te potwierdza analiza bardziej liberalnego podejścia, zakładająca, że reprezentatywne jest 80% badanej próby, gdy zakres zmienności wskaźnika płynności szybkiej wyznaczono za pomocą percentyla 10. i 90. Stwierdzono znacznie większą dysproporcję badanych przedsiębiorstw, a zakres zmienności wskaźnika wyniósł 0,16–3,9. Uwagę zwraca znaczna zmienność wskaźnika, a maksymalne wartości rozstępu wahały się od 30,82 do 54,40.

Uzupełnieniem analizy płynności finansowej, które pozwala na potwierdzenie przypuszczenia o tworzeniu się zatorów płatniczych w przedsiębiorstwach rolniczych¹⁵, jest badanie wskaźnika cyklu regulacji należności i zobowiązań. Dane dotyczące wskaźnika regulacji należności zawarto w tabeli 2 i na rysunku 2.

Z danych wynika, że okres, po jakim przedsiębiorcy otrzymywali środki pieniężne za sprzedane produkty wynosił od 25 dni w 1996 r. do 106 dni w 1999 r. Po wyraźnych zachwianiach i wydłużeniu okresu regulacji należności w 1999 r. i 2001 r. nastąpił trend wzrostowy wskaźnika, świadczący o późniejszym dopływie środków pieniężnych do przedsiębiorców rolnych. Interesująca wydaje się stosun-

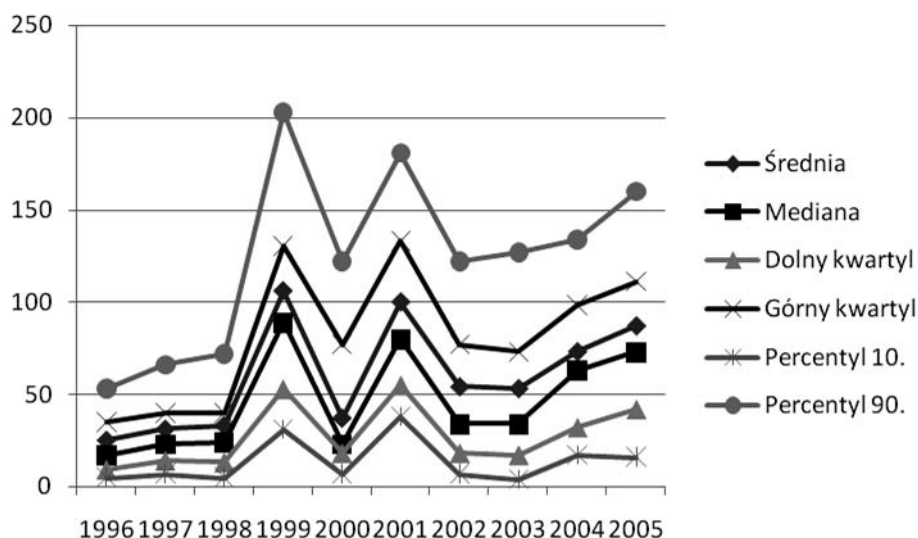
Tabela 2

Wskaźnik cyklu regulacji należności w dniach w latach 1996–2005 (dni)

Wyszczególnienie	Lata									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczebność próby	454	387	355	339	317	349	354	364	374	366
Średnia	25	31	33	106	37	100	54	53	73	87
Mediana	17	23	24	89	23	80	34	34	63	73
Dolny kwartyl	9	14	13	53	18	55	18	17	32	42
Górny kwartyl	35	40	40	130	77	133	77	73	98	111
Percentyl 10.	5	7	5	31	7	38	7	4	17	16
Percentyl 90.	53	66	72	203	122	181	122	127	134	160
Odchylenie standardowe	27	28	32	82	59	72	59	52	57	75

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁵Autorka przypuszcza, że przedsiębiorcy rolni (a nie, jak przyjmuje się potocznie za pewnik, supermarkety i inne jednostki z otoczenia rolnictwa) są inicjatorami zatorów płatniczych w polskim rolnictwie (a przynajmniej znacznej ich części).

Rysunek 2

Wskaźnik cyklu regulacji należności w latach 1996–2005 (dni)

Źródło: Opracowanie własne.

kowo niewielka różnica między wartościami średniej i mediany, w przeciwieństwie do wskaźników płynności szybkiej. Wskazuje to na większą jednorodność kształtowania wskaźników cyklu regulacji należności niż wskaźników płynności szybkiej w badanej grupie. Wydłużający się cykl regulacji należności mógł wpłynąć na podjęcie decyzji o utrzymywaniu wyższych wskaźników płynności w celu zabezpieczenia przedsiębiorstwa przed utratą płynności finansowej.

W tabeli 3 i na rysunku 3 zamieszczono dane na temat wskaźnika cyklu regulacji zobowiązań. Wynika z nich, że mimo stosunkowo szybkiego regulowania należności przez odbiorców (średnio 60 dni), zobowiązania spłacano znacznie później. Mimo utrzymywania wskaźników płynności na poziomie znacznie wyższym niż optymalne, okres regulacji zobowiązań przekraczał średnio 93 dni (był o ponad 3 tygodnie dłuższy niż okres regulacji należności). Przyczyną takiej sytuacji mogłyby być sezonowość i cykliczność sprzedaży wynikająca z procesu wzrostu biologicznego roślin i zwierząt, jednak koniec roku wydaje się okresem po zakończeniu zasadniczej części tego procesu i nie powinien być w tak wyraźny sposób widoczny w wartościach wskaźnika¹⁶. Stanowi to potwierdzenie przypuszczenia, że w przedsiębiorstwach rolniczych występują zatory płatnicze. Co więcej, to przedsiębiorcy rolni przetrzymywali środki pieniężne swoich kontrahentów. Wysokie wskaźniki płynności finansowej nie są więc wyłącznie wy-

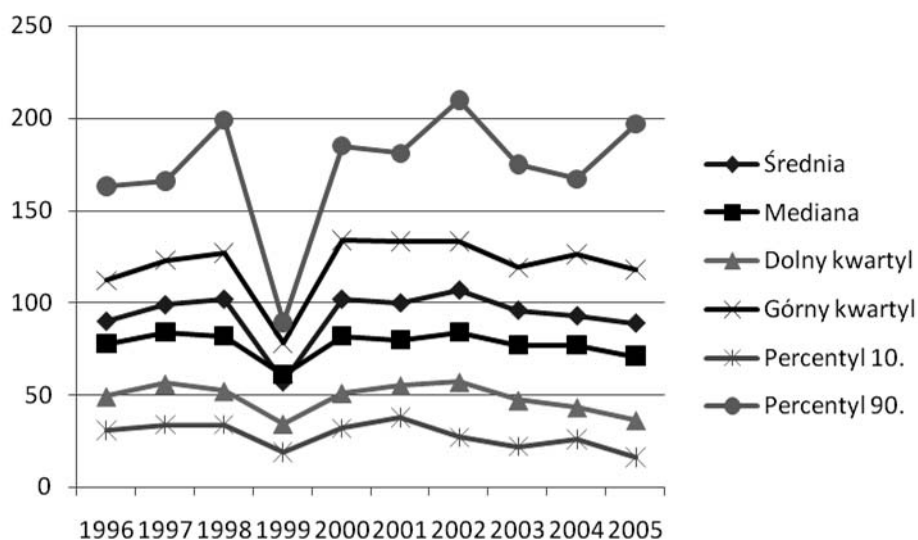
¹⁶Zależności między cyklem biologicznym roślin i zwierząt a wartościami omawianych wskaźników nie były przedmiotem badań.

Tabela 3

Wskaźnik cyklu regulacji zobowiązań w latach 1996–2005 (dni)

Wyszczególnienie	Lata									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczebność próby	454	387	355	339	317	349	354	364	374	366
Średnia	90	99	102	57	102	100	107	96	93	89
Mediana	78	84	82	61	82	80	84	77	77	71
Dolny kwartyl	49	56	52	34	51	55	57	47	43	36
Górny kwartyl	112	123	127	78	134	133	133	119	126	118
Percentyl 10.	31	34	34	19	32	38	27	22	26	16
Percentyl 90.	163	166	199	89	185	181	210	175	167	197
Odchylenie standardowe	61	71	74	26	77	72	97	89	82	77

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 3

Wskaźnik cyklu regulacji zobowiązań w latach 1996–2005 (dni)

Źródło: Opracowanie własne.

znacznikiem specyfiki branży, ale także skutkiem świadomego tworzenia zatorów płatniczych¹⁷ w przedsiębiorstwach rolniczych (przypuszczenia te znajdują potwierdzenie w trwających badaniach terenowych).

¹⁷Oczywiście pojawia się pytanie o „granicę” kredytu kupieckiego w kontekście zatoru płatniczego. Z badań przeprowadzonych w 2002 r. wynika, że część przedsiębiorców rolnych świadomie przetrzymuje środki pieniężne, opóźniając uregulowanie zobowiązań [Franc 2003, s. 55–71] i w ten sposób kreując zatory płatnicze w rolnictwie.

Można założyć, że wysoki poziom wskaźnika płynności szybkiej i jego rosnący trend może mieć swoje źródło w wydłużającym się okresie regulacji należności. Ogólne trendy wyznaczone przez parametry charakteryzujące obydwa wskaźniki pozwalają na stwierdzenie, że wydłużający się okres regulacji należności (szczególnie po 2002 r.) mógł częściowo wpływać na zwiększanie wartości wskaźnika płynności szybkiej (przy nieznacznie wydłużającym się cyklu regulacji zobowiązań). Nie występuje jednak jednoznaczność w sytuacji, gdy charakteryzowano wskaźniki wartością mediany. W tym przypadku zmienność długości regulacji należności nie miała bezpośredniego odzwierciedlenia we wskaźniku płynności szybkiej, który wykazywał stabilny trend wzrostowy. Stanowi to dowód potwierdzający tezę o konserwatywnym podejściu grupy przedsiębiorców rolnych i zachowawczej postawie w zakresie kształtowania płynności finansowej.

Wskaźnikiem dopełniającym analizę płynności przedsiębiorstw jest wskaźnik płynności natychmiastowej, którego charakterystykę zawarto w tabeli 4. Stwierdzono, że wartości średnie wskaźnika stanowiły około 50% wartości średnich wskaźnika płynności szybkiej. Oznaczałoby to, iż połowę najbardziej płynnych aktywów stanowią środki pieniężne i ich ekwiwalenty, a drugą należności od odbiorców. Stanowiłoby to jednocześnie potwierdzenie hipotezy badawczej, wskazującej na konserwatywne podejście przedsiębiorców rolnych do zarządzania płynnością finansową. Liczby charakteryzujące wskaźnik płynności natychmiastowej jednoznacznie wskazują na utrzymywanie znacznie wyższych zasobów środków pieniężnych niż wartości wskazywane w literaturze. Znaczna zmienność utrudnia jednoznaczne wnioskowanie na temat przyczyn i skutków zmian wartości wskaźnika. O ile średnia wartość wskaźnika płynności natychmiastowej znacznie przewyższała 0,2, to już wartość mediany oscylowała średnio na poziomie 0,16. Oznacza to, że przedsiębiorcy utrzymywali płynność natychmiastową na poziomie literaturowym. Stanowiłoby to jednocześnie potwierdzenie tezy, że przedsiębiorstwa rolnicze powinny być w stanie utrzymywać płynność finansową na poziomie charakterystycznym dla podmiotów gospodarczych z innych branż.

Poza wartością wskaźników, uwagę zwraca także odmienny trend średniej i mediany wartości wskaźnika (rys. 4). Średnia wartość wskaźnika płynności natychmiastowej wykazywała stabilny trend wzrostowy (podobnie jak percentyl 90.), natomiast mediana wykazywała stabilizację. Wskazuje to na sytuację, w której pewna grupa przedsiębiorstw powiększała płynność finansową, nie była to jednak grupa znaczna.

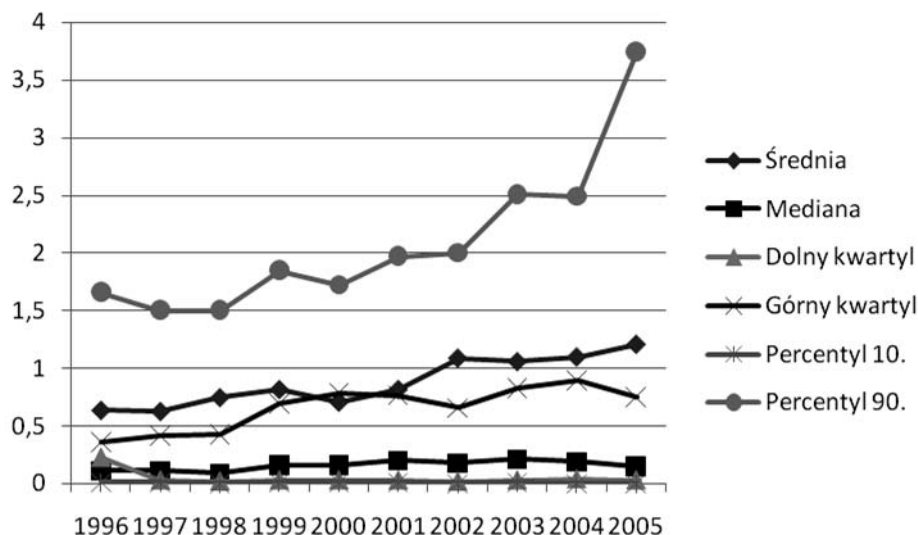
Podobnie jak w przypadku wskaźnika płynności szybkiej, wyznaczono obszar zmienności wskaźnika płynności natychmiastowej na podstawie dolnego i górnego kwartyla oraz percentyli 10. i 90. Przyjmując bardziej rygorystyczne podejście stwierdzono, że 50% zbiorowości cechowała się wskaźnikiem w gra-

Tabela 4

Wskaźnik płynności natychmiastowej w latach 1996–2005 (wartość wskaźnika na przedsiębiorstwo)

Wyszczególnienie	Lata									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczebność próby	454	387	355	339	317	349	354	364	374	366
Średnia	0,64	0,63	0,75	0,82	0,71	0,82	1,09	1,06	1,10	1,21
Mediana	0,11	0,11	0,09	0,16	0,16	0,20	0,18	0,21	0,19	0,15
Minimum	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Maksimum	25,20	23,40	27,17	20,59	13,31	30,00	48,50	35,56	44,44	22,15
Dolny kwartyl	0,23	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,04	0,03
Górny kwartyl	0,36	0,42	0,43	0,70	0,79	0,77	0,66	0,83	0,90	0,75
Percentyl 10.	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00
Percentyl 90.	1,66	1,50	1,50	1,85	1,72	1,97	2,00	2,51	2,49	3,75
Rozstęp	25,20	23,40	27,17	20,59	13,31	30,00	48,50	35,56	44,44	22,15
Odchylenie standardowe	2,07	1,93	2,52	2,21	1,51	2,30	4,16	2,73	3,22	2,59

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 4

Wskaźnik płynności natychmiastowej w latach 1996–2005

Źródło: Opracowanie własne.

nicach 0,05–0,66, natomiast mniej rygorystyczne, że 80% zbiorowości kształtowało wskaźnik na poziomie 0,01–2,08, co wskazuje na duże zróżnicowanie kształtowania wartości wskaźnika płynności natychmiastowej. Duże zróżnicowanie wartości wskaźników może wynikać ze zróżnicowania typów przedsiębiorstw podlegających badaniu. Zakres zmienności wskaźnika wyznaczony za pomocą kwartyli był zbliżony wartościowo do zaleceń literaturowych, ponownie stanowiąc potwierdzenie tezy o możliwości kształtowania płynności finansowej przez przedsiębiorstwa rolnicze na podobnym poziomie jak zalecane wartości optymalne (a także oceny poziomu wskaźników płynności w przedsiębiorstwach rolniczych w oparciu o wielkości powszechnie uznawane za właściwe)¹⁸.

Wnioski

Przeprowadzone badania dowodzą, że:

1. Średnio przedsiębiorcy rolni utrzymywali wysokie wskaźniki płynności szybkiej i natychmiastowej, cechując się konserwatyzyzmem i kierując motywem ostrożnościowym.
2. Kierownicy przedsiębiorstw podejmowali aktywność finansową, opóźniając regulację zobowiązań względem otrzymywanych należności i stanowiąc miejsce kreowania przez przedsiębiorców rolnych zjawiska zatorów płatniczych.
3. Konfrontując poziom średniej i mediany oraz przyjmując rygorystyczne kryteria oceny, stwierdzono, że wskaźniki płynności szybkiej i natychmiastowej oscylowały w granicach uznawanych w literaturze za optymalne. Ponieważ przeciętna wartość wskaźnika płynności szybkiej wyrażona medianą kształtowała się na poziomie wzorcowym, można więc uznać, że wartość wskaźnika płynności bieżącej dla przedsiębiorstw rolniczych nie powinna odbiegać od wartości powszechnie uznanej za właściwą. Podobne zależności stwierdzono, analizując wskaźnik płynności natychmiastowej, który również powinien oscylować w granicach literaturowego 0,5.
4. Przeprowadzone badania pozwalają na stwierdzenie, że w sferze oceny finansowej przedsiębiorstwa rolnicze powinny być traktowane jak firmy z innych branż, a nie jak specyficzne podmioty gospodarcze (specyfika przedsiębiorstwa rolniczego stała się pewnikiem ze względu na silne uzależnienie od biologicznych właściwości roślin i zwierząt oraz warunków atmosferycznych). **Specyfika przedsiębiorstwa rolniczego powinna być rozpatrywana w sferze organizacyjnej, a nie w wymiarze finansowym, stąd płynność finansowa w przedsiębiorstwach rolniczych powinna być oceniana z punktu widzenia literaturowego optimum.**

---

¹⁸Podobne wyniki uzyskała Chmielewska [2007, s. 55].

Literatura

- BARRY P. J., ELLINGER P. N., HOPKIN J.A., BAKER C.B., *Financial Management in Agriculture*, Interstate Publishers, INC, Illinois 2000.
- BEDNARSKI L., *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.
- BEREŻNICKA J., FRANC-DĄBROWSKA J., *Płynność, czy rentowność – dylematy przedsiębiorcy*, Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, Warszawa 2005.
- BIEŃ W., *Optymalizacja struktury kapitałów przedsiębiorstwa*, „Rachunkowość” nr 9/1995.
- CHMIELEWSKA M., Płynność natychmiastowa a efektywność gospodarowania spółdzielni mleczarskich, Prace Naukowe Nr 1159 AE Wrocław, Wrocław 2007.
- CZEKAJ J., DRESLER Z., *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw – podstawy teorii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
- FRANC J., *Struktura kapitału a procesy rozwojowe przedsiębiorstw rolniczych*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2003.
- FRANC-DĄBROWSKA J., *Zarządzanie środkami pieniężnymi i płynnością finansową a efektywność przedsiębiorstw rolniczych*, Prace Naukowe Nr 1152 AE Wrocław, Wrocław 2007.
- GABRUSEWICZ W., *Podstawy analizy finansowej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.
- GOŁASZEWSKI P., URBANEK P., WALIŃSKA E., *Analiza sprawozdań finansowych*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa 2001.
- GOŁĘBIEWSKI G., TŁACZAŁA A., *Analiza ekonomiczno-finansowa w ujęciu praktycznym*, Difin, Warszawa 2005.
- GUZEWICZ W., KULAWIK J., OSUCH D., *Jak powstał Ranking – uwagi metodologiczne*. Nowe Życie Gospodarcze 27.11.2005 r., Warszawa 2005.
- HELFFERT E.A., *Techniki analizy finansowej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004.
- LESZCZYŃSKI Z., SKOWRONEK-MIELCZAREK A., *Analiza ekonomiczno-finansowa firmy*, Difin, Warszawa 2001.
- LUSZNIEWICZ A., *Statystyka ogólna*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1980.
- PATTERSON R., *Kompendium wiedzy z zakresu rachunkowości i finansów po polsku i angielsku*. Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2002.
- PIKE R., NILLE B., *Corporate finance and investment decisions and strategies*, Prentice Hall Europe, 1999.
- PIETRZAK M., *Efektywność finansowa spółdzielni mleczarskich – koncepcja oceny*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2006.
- PODSTAWKA M., *Podstawy finansów – teoria i praktyka*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2005.
- POMYKALSKA B., POMYKALSKI P., *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

- RUTKOWSKI A., *Zarządzanie finansami*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.
- SIERPIŃSKA M., WĘDZKI D., *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.
- SIERPIŃSKA M., JACHNA T., *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- SZCZEPAŃSKI J., SZYSZKO L., *Finanse przedsiębiorstwa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.
- WASILEWSKI M., *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania gospodarowania zapasami w przedsiębiorstwach rolniczych*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2004.
- WASILEWSKI M., *Poziom wskaźnika szybkiej płynności finansowej a efektywność przedsiębiorstw rolniczych*, Prace Naukowe Nr 1159 AE Wrocław, Wrocław 2007.
- WAŚNIEWSKI T., SKOCZYLAŚ W., *Teoria i praktyka analizy finansowej w przedsiębiorstwie*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004.

HOW QUICK AND IMMEDIATE LIQUIDITY RATIOS WERE FORMED IN AGRICULTURAL COMPANIES?

Abstract

This paper presents results of the research on quick and immediate liquidity ratios in agricultural companies. It has been concluded that keeping these ratios at higher levels than conventionally recommended in literature is not favorable and the enterprises should keep them at these standard values. In this respect agricultural enterprises do not represent specific population and should be assessed in the same way as other companies, based on the same criteria described in literature.